

1267. Hoc ¹⁴⁰ anno Oddo, primogenitus ducis Burgundie, miles bonus prudens atque catholicus, obiit in partibus transmarinis; qui in morte sua maximum nobis omnibus ostendit humilitatis exemplum. Nam octo diebus antequam moreretur portari se fecit in hospitali pauperum extra muros Aucone ¹⁴¹ civitatis, ibique amotis vario et griso omnibusque ornamentis regiis, fecit se poni in pauperculo lecto et sine pluma, coopertus tantummodo de quadam vitta, precepitque militibus suis, jurejurando mediante, quod in morte sua nil sollempnitatis ageretur preterquam ¹⁴² divinum officium et sola candela arderet in morte et in inhumatione ipsius.

1271. Hoc anno cecidit turris de choro et neminem oppressit, ceteris autem muralibus templi evincl. . . indutibus ex voluntate monachorum et artificis. . . . .

1285. Hoc anno surrexit Philippus rex Francie contra Petrum condam regem Aragonensium, condemnatum a domino papa Martino III, cum multis baronibus Francie et manu valida bellatorum; in quo etiam exitum ¹⁴³ potitus ¹⁴⁴ est ipse rex Philipus cum infinita multitudine suorum. Ille etiam apostata nutu divino eodem anno vitam finivit. Eodem autem Philipo rege Francie mortuo, successit ei in regno filius ejus Philipus nomine, faciem pulcerrimus, agens 22 annum; qui etiam fuit ¹⁴⁵ rex Navarrie et comes Campanie, et multas alias ¹⁴⁶ terras possedit. Hoc etiam anno mortuus fuit Martinus papa III, et successit Honorius.

VARIE LECTIONES.

¹⁴⁰ Hoc — exemplum eadem manu qua anni 1266. initium in loco raso scriptum. ¹⁴¹ ita c. ¹⁴² præter quod? cod. ¹⁴³ itum, titus non plane constant. ¹⁴⁴ su; plevi jam non legenda.

ANNO DOMINI MXXXI.

ROBERTUS REX FRANCORUM.

NOTITIA HISTORICA.

(MAGNOALDUS ZIEGELBAUER in *Conspectu rei litterariæ Ord. S. Benedicti*, parte 1, pag. 325.)

Quo tempore Gerbertus, ex monacho Auriliacensi A plem e Gallis discipulum, et quos Ecclesiæ honores abbas, tum pontifex Remensis, dein Ravennas, obtinuit.

postremo Romanus, Remis sub Adalberone archiepiscopo scholas regebat, Robertum, Hugonis regis filium, ad omnem humanitatem ac doctrinæ elegantiam informavit. De quo regio discipulo hæc tradit Helgaudus Floriacensis monachus: *Robertus a patre scholæ Remensi traditus domino Gerberto ad erudendum est datus, qui cum sufficienter liberalibus instruxit disciplinâ.* Idem notat Chronicon incerti auctoris ab anno Christi 988 ad annum 1015 desinens. *In locum ejus (Arnulphi) consecrari fecit (rex Galliarum) domnum Gerbertum monachum philosophum, qui Gerbertus magister fuit Roberti regis, filii istius Hugonis, et domini Leoterici archiepiscopi (Senonensis), successoris Sevini.* Verum præstat audire fragmentum Historiæ Franciæ a Ludovico Pio ad Robertum usque regem, ubi et hujus regis institutio et ecclesiasticæ Gerberti dignitates describuntur: *Robertus fuit vir mansuetus, et non mediocriter literatus ac religiosus. Habuit enim præceptorum Gerbertum sapi-*

Quoniam vero ad Benedictinæ institutionis decus attinet hujus regis non minus præclara virtus quam insignis eruditio, hic de utraque in medium quædam allaturi sumus. Atque ut de virtutis studio primum loquamur, fuit Robertus *catholicæ fidei acerrimus vindex*, cujus integritatem cum Lisojus et Stephanus, novi Manichæi, depravassent, eos cum pravitate hæreticæ consciis Aurelianis igne damnavit. *Christianæ mansuetudinis et charitatis eximia dedit exempla.* Duodecim viros conjunctionis in sacram suam personam convictos triduo ante Pascha jussit ipsa die sacrosanctæ Dominicæ resurrectionis communionem corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi donari, et regalibus epulis recreari. Sequenti die quæstione habita, capite damnati sunt. At ipsos absolvit rex mansuetissimus, dicens: *Non debere damnari, qui fuerant præmuniti cibo potuque cælesti.* Nusquam absque pauperibus erat Christianissimus Robertus. Duodecim pauperes domesticos habebat, qui in

Quadragesimali tempestate ducentis quotidie panem, A pisces ac vinum subministrari curabat. In Cœna Domini trecentis propria manu panem, legumina, pisces, ac denarios flexis genibus, hora tertia viritum distribuebat. Selectis certum pauperibus clericis uberiorem hora sexta erogabat eleemosynam. Cum a mensa surrexisset, positus regalibus vestimentis, cilicio indutus, pauperum pedes pietate et humilitate admirabili abluebat. Sacras ædes et monasteria ingenti numero a fundamentis erexit, de quibus legendus Helgaldus in ejus Vita. In Dei laudibus erat assiduus. Ex Constantia uxore quatuor filios suscepit Robertus, Hugonem, Henricum, Odonem et Robertum, nec non et filiam, nomine Adelaidem. Hugo, quem in regni consortium asciverat, quique spes tantas de se excitabat ut jam *Magnus* appellaretur, obiit anno 1025 et Compendii ad Sancti Cornelii sepultus est. Regem ac reginam gravissimo ob ejus mortem mœrore confectos consolatus est his verbis sanctus noster Wilhelmus abbas S. Benigni, referente Glabro Rodulpho in ejus Vita: *Non infelices vos putare debetis quod talem amisistis: Quin potius felices valde, quia talem habere meruistis. Ego ex ullo hominum gradu non tam paucissimos salvos futuros æstimo, sicut et regum.* Qui cum attoniti responderent: *Cur hoc aicis, Pater?* respondit: *Non audistis, sacer Canon quomodo refert, vix tres de triginta regibus bonos exstitisse? Idcirco cessate, quæso, huic juvenem flere mortuum, sed potius congratulamini ei, sicuti requærit datum et a malis liberatum.*

Non minor Roberti regis doctrina atque eruditio quam pietas fuit, de qua Trithemius in Catalogo scriptorum ecclesiasticorum (1) audiendus est. « Rupertus (idem Germanis quod Gallis Robertus) rex Franciæ nobilis, fortis, justus, doctus et religiosus, inter ecclesiasticos scriptores locum merito recipit; quippe qui cantus et responsoria dulci et regulari modulamine ad honorem Ecclesiæ catholice composuit. In litteris humanitatis, præsertim in musica doctissimus fuit; tantæ autem religionis, ut horas canonicas in ecclesia decantaret cum clericis, foris apud se legeret cum suis; tantæ pietatis et miserationis exstitit in pauperes, ut suis se aliquando vestimentis spolians eorum nuditates multis vicibus operiret: de ejus manibus liber nunquam recedebat, adeo ut pro tribunali sedens inter judiciorum et causarum strepitus in sinu apertum haberet Psalterium. Unde et post mortem miraculis coruscasse legitur. Ejus est illa vulgata sequentia quæ cantatur diebus Pentecostes de sancto Spiritu: *Veni, sancte Spiritus; respon-*

« summo pontifice missam celebrante, sancto Petro in altari, Offertorii tempore, cum magna devotione obtulit; accurrentes autem ministri altaris arbitrati sunt magni pondus auri obtulisse divitem regem; sed schedulam reperientes scriptam et notalam admirabantur, ingenium et devotionem principis collaudantes. Hinc papa decrevit ob memoriam sanctissimi regis, rogantibus clericis, ut hoc responsorium in honorem sancti Petri deinceps cantaretur. » Hæc quanquam paulo longiora, reipsa tamen brevia sunt, si ad tanti principis gloriam transferantur.

Cæterum rex Robertus, quod nimis addictus esset litteris, a nonnullis *Musarum sacerdos*, seu *Musardus* dicebatur: *vox enim ista nostra*, inquit Bulæus (2), Gallo-Romana *MUSER*, qua otium significamus, procul dubio a *musis deducta est*; qui enim se *musis* applicant, otium et secessum querunt, neque negotiis se implicant: itaque ille innuens difficile esse omnibus placere, respondet Adalberoni in carmine quod si quis *musas* amplectatur, statim ab ineptis et indoctis *Musardus* vocetur:

Si musas celebres, clamant MUSAARDE SACERDOS.

Obiit sanctitate et miraculis clarus Robertus anno Christi millesimo trigesimo primo. In ejus funere a subditis acclamatum est: *Roberto imperante et regente securi viximus, neminem timuimus. Patri Pio, Patri senatus, Patri omnium bonorum, felix anima et salus, felix ad superna ascensus, felix cum Christo Rege regum per sæcula cohabitatio.* Hoc ipsum elogio exornat Helgaldus. *Ei indesinenter adhæsit ecclesiasticus, et sibi semper amabilis monasticus Ordo... Sermocinans quis cum eo non est lætificatus gaudio magno? Pacem quis desiderans, in ejus conspectu non abhorruit iram? Vultus sui præsentiam aspiciens, quis non est oblitus dolos? Orationibus ejus quis monachorum non habuit requiem, et non est amatus, dilectus, et veneratus? Ejus sanctissima admonitione quis clericorum non fuit amator castimonie? Ipsius amabilia verba, quibus non fuerunt medicamina? Aspectus ejus, quibus non profuit insipientibus ut virga? Oculos ejus humiles quis aspiciens, non est meditatus cœlestia? Pauper et esuriens quis non satiat ab ejus recessit mensa? Viduæ et pauperes ad exemplum bonæ Dorcadis non ab eo datas ostenderunt vestes? Omnis miserorum multitudo non eum patrem et nutritium inclamavit? Non fuit ei similis post sanctum David de cunctis regibus terræ in sanctis virtutibus, humilitate, misericordia, pietate, et castitate: quia semper adhæsit Domino, et non recessit a mandatis ejus corde perfecto.* Fulbertus Carnotensis